

บทที่ ๕

ขอสรุปและความเห็น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ ๕

ขอสรุปและความเห็น

ขอสรุป

จากการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวมาแล้วในบทก่อน พอที่จะสรุปไปความผลของการวิจัยไม่ได้เป็นไปตามข้อสมมติฐานที่ได้ตั้งเอาไว้แต่แรกที่ว่า "นิสิตชั้นปีที่ ๔ หรือปีสุดท้ายของทุกคณะของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ส่วนใหญ่ที่ตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพรับราชการ" ทั้งนี้เพราะว่าในจำนวนนิสิตที่เลือกมาเป็นตัวอย่าง ๑๙๔ คนนี้มีจำนวนนิสิตที่ตัดสินใจเลือกจะประกอบอาชีพแตกต่างกันไปตามเหตุผลของแต่ละบุคคล และในจำนวนนี้มีนิสิตเพียง ๕๓ คน หรือร้อยละ ๓๐.๔๖ เท่านั้นที่ตัดสินใจเลือกจะประกอบอาชีพรับราชการ นอกจากนั้นนิสิตได้เลือกอาชีพอื่น ๆ คือ ทำงานในธุรกิจเอกชน รัฐวิสาหกิจ องค์กรระหว่างประเทศ ทำงานธนาคาร ประกอบอาชีพส่วนตัว เป็นต้น ซึ่งเห็นว่าในจำนวนผู้เลือกอาชีพต่าง ๆ นั้น มีนิสิตเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้นที่ตัดสินใจเลือกจะประกอบอาชีพรับราชการ คือมีร้อยละ ๓๐.๔๖ ของนิสิตทั้งหมด (๑๙๔ คน) แมว่าจะมีนิสิตเป็นจำนวนมากกว่าจำนวนนิสิตที่เลือกจะประกอบอาชีพอื่น ๆ ดังที่กล่าวมาแล้วนั้น แต่จำนวนร้อยละ ๓๐.๔๖ นี้ก็ยังถือว่าไม่ถือว่าเป็นนิสิต "ส่วนใหญ่" เพราะว่ามันไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ผู้เขียนได้กำหนดเอาไว้แล้วแต่คนว่า "ส่วนใหญ่" จะหมายถึงจำนวนนิสิตที่ตัดสินใจเลือกจะประกอบอาชีพคล้ายกันหรือเหมือนกันมีจำนวนร้อยละ ๖๐ ขึ้นไป ส่วนจำนวนนิสิตที่ได้จากสถิติข้อมูลนั้นมีเพียงร้อยละ ๓๐.๔๖ เท่านั้น จึงไม่อาจจะนับถือว่าเป็นนิสิต "ส่วนใหญ่"

อนึ่ง การวิเคราะห์แต่ละองค์ประกอบของการตัดสินใจเลือกจะประกอบอาชีพใดอาชีพหนึ่งนั้น พบว่านิสิตที่ตัดสินใจเลือกจะประกอบอาชีพรับราชการ เพราะมีความมั่นคงดีกว่าอาชีพอื่น ๆ นิสิตที่เลือกจะประกอบอาชีพธุรกิจเอกชน หรือจะทำงานในรัฐวิสาหกิจ หรือในองค์กรระหว่างประเทศ หรือในธนาคาร หรืออาชีพ

ส่วนตัว หรืออาชีพอื่น ๆ มีเหตุผลว่า เพราะมีรายได้ดี สำหรับองค์ประกอบอื่น ๆ เช่น ค่าน้ำเสีย การใช้ความรู้ มีความก้าวหน้า และการที่สังคมยกย่องนับถือ นั้น มีความเห็นแตกต่างกันในแต่ละอาชีพอย่างมาก จึงไม่มีผลกระทบกระเทือนต่อการตัดสินใจของนิสิตเท่าใดนัก

สำหรับอิทธิพลที่นิสิตได้รับมาจากภูมิหลังของแต่ละคนในการตัดสินใจเลือก จะประกอบอาชีพใดอาชีพหนึ่งมีพอสมควร ความที่ยังอยู่ในวัยหนุ่มสาวทำให้ความนึกคิดเกี่ยวกับการตัดสินใจเป็นไปตามวัย ส่วนมากก็ยังไม่มีการตัดสินใจหรือมีแต่บ่อยมาก การตัดสินใจจึงเป็นไปตามความนึกคิดของตนเอง อายุเฉลี่ยของนิสิตวัยนี้ประมาณ ๒๓ ปี ส่วนมากเป็นนิสิตชายจะเลือกทำงานธุรกิจเอกชน และคณะที่นิสิตศึกษาอยู่ก็มี ส่วนช่วยทำให้นิสิตตัดสินใจเลือกจะประกอบอาชีพใด ๆ ใดเหมือนกัน เพราะปรากฏว่ามีคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี กับคณะวิศวกรรมศาสตร์ สองคณะนี้มีจำนวนนิสิตเลือกจะทำงานธุรกิจเอกชนมากกว่าคณะอื่น อาจจะเป็นว่าวิชาความรู้ที่เรียนมาใช้ได้โดยทั่วไปและมีรายได้ดี อนึ่งภูมิลำเนาที่มีส่วนช่วยในด้านการตัดสินใจ เช่นเดียวกัน ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่า นิสิตส่วนมากมีภูมิลำเนาอยู่ในพระนคร-ธนบุรี จึงมีโอกาที่จะเลือกอาชีพใดก็ได้ตามที่ต้องการ ตรงข้ามกับในต่างจังหวัดหรือในส่วนภูมิภาค มีประเภทอาชีพที่ให้นิสิตเลือกในจำนวนจำกัด โอกาสที่จะเลือกอาชีพจึงมีน้อยกว่าผู้ที่อยู่ในพระนคร-ธนบุรี และแม้แก่อาชีพของบิดามารดาของนิสิตเองก็มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของนิสิตด้วยเหมือนกัน เนื่องจากผลที่ได้แสดงให้เห็นว่ามีจำนวนนิสิตที่เลือกอาชีพเหมือนบิดามารดา คือมีจำนวนนิสิตเลือกรับราชการร้อยละ ๓๙.๒๘ ของจำนวนนิสิตที่มาจากครอบครัวข้าราชการ และนิสิตเลือกอาชีพส่วนตัวมีจำนวนร้อยละ ๑๙.๒๘ ของจำนวนนิสิตที่มาจากครอบครัวที่ประกอบอาชีพส่วนตัวหรืออาชีพอิสระ เป็นต้น

ความเห็นของผู้เขียน

จากผลการวิจัยที่กล่าวมาแต่คนั้น เป็นข้อพิสูจน์ได้อย่างดีว่า ในปัจจุบันนี้ ความนิยมในการเลือกอาชีพรับราชการนั้นลดลงมากแล้ว ทั้งนี้ก็จะเป็นเพราะว่า

กาลเวลาได้เปลี่ยนแปลงไป ทศคติของคนจะเปลี่ยนไปจากเดิมด้วย เมื่อห้าสิบปีที่แล้วการรับราชการถือว่าเป็นอาชีพที่มีเกียรติสูง ใ้รับการยกย่องนับถืออย่างมาก ในสังคมไทยสมัยนั้น เพราะ ชั้น ยศ และตำแหน่งของข้าราชการในระบบบรรดาศักดิ์อันทรงเกียรติ ซึ่งถ้าหากบุคคลใดตั้งใจรับราชการด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและมีความสามารถในหน้าที่ราชการแล้ว ก็ย่อมจะได้รับความไว้วางพระราชหฤทัย และพระราชทานให้เป็น ขุน หลวง พระ พระยา หรือเจ้าพระยา สุดแล้วแต่ความสามารถผู้ใดจะแสดงความสามารถได้และเป็นประโยชน์ต่อบ้านเมืองไ้มากน้อยแค่ไหน ประกอบกับค่าตอบแทนที่ข้าราชการได้รับขณะนั้นเหมาะสมกับสมัย คือมีรายได้สูงพอที่จะทำให้ผู้เป็นข้าราชการดำรงชีวิตและมีความเป็นอยู่ได้อย่างสะดวกสบายไม่เดือดร้อน บางรายที่รู้จักเก็บหอมรอมริบเงินทองก็ย่อมจะตั้งหลักฐาน มีบ้าน มีที่ดิน มีเกียรติ จนสามารถที่จะดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างดี เพราะเมื่อใดประกอบอาชีพรับราชการเป็นหลักแหล่งอันมั่นคงแล้วก็สามารถตั้งตัวไ้รวดเร็ว มีเงินทองใช้สอย ตลอดจนมีข้าทาสบริวารคอยรับใช้ จึงเป็นที่นับถือและได้รับการยกย่องในวงสังคมทั่วไป ซึ่งเราท่านคงจะเคยได้ยินคำพังเพยที่กล่าววว่า "สิบพอลาไม เทาหนึ่งพญาเลี้ยง" กันมาแล้ว ซึ่งมีความหมายว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพค้าขายซึ่งกันนับว่าเป็นผู้ที่มั่งคั่งอยู่แล้วมาร่วมกันถึงสิบคน ก็ยังมีความมั่งคั่งร่ำรวยไม่เท่ากับผู้ประกอบอาชีพรับราชการเพียงคนเดียว ดังนั้น การรับราชการสมัยนั้นจึงเป็นอาชีพที่ทุกคนปรารถนาจะทำกันยิ่งนัก

เมื่อกาลเวลาเปลี่ยนไป ความคิดของผู้นบริหารก็เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ก้าวหน้า ความเจริญในด้านการศึกษา สังคม วัฒนธรรม ก็เริ่มขึ้นและเจริญเติบโตแล้ววิวัฒนาการ เรื่อยมา มีผลทำให้เศรษฐกิจผันแปรและการครองชีพที่เป็นอยู่เดิมเปลี่ยนแปลงจากความเป็นอยู่อย่างง่าย ๆ ไปนิยมชมชอบความหรูหราฟุ่มเฟือยปฏิบัติตนเป็นคนทันสมัย เช่น นิยมการมีรถยนต์ส่วนตัว มีบ้านสวย ๆ เป็นต้น

ในปัจจุบันการวิวัฒนาการทั้งในด้านเศรษฐกิจสังคม วัฒนธรรม การบริหารงาน การประกอบอาชีพ การศึกษา การคมนาคม และอื่น ๆ ได้เปลี่ยนแปลงสังคมและเศรษฐกิจให้ก้าวหน้าไปอย่างมากมาย เมื่อเทียบกับอดีตก็แทบจะกล่าวได้ว่าเปลี่ยน

จากหน้ามือเป็นหลังมือ ในด้านการศึกษาปัจจุบันมีมหาวิทยาลัยถึงเก้าแห่ง อันเป็น
สถาบันที่ผลิตผู้ทรงคุณวุฒิระดับชั้นปริญญาตรี ปริญญาโท ออกมามีละหลายร้อยคน ใน
ด้านการคมนาคมถนนหนทางสายต่าง ๆ มีมากขึ้น และจัดว่าเป็นถนนที่อยู่ในชั้นดี
การคมนาคมติดต่อกันสะดวกสบายและรวดเร็วพอสมควร ในด้านการบริหาร มี
หน่วยงานราชการอันใดแก่ กระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ ที่จัดตั้งขึ้นตามความตอง
การของสังคม และในขณะเดียวกันก็ได้เลิกบรรดาศักดิ์ที่มีอยู่เดิมหันมาใช้ระบบ
คุณธรรม มีทั้ง ยศ ตำแหน่ง ตลอดจนกำหนดอัตราเงินเดือนเสียใหม่ดังที่ปรากฏใช้
กันอยู่ทุกวันนี้ ถ้าจะกล่าวถึงด้านวัฒนธรรม ปัจจุบันก้าวหน้ากว่าอดีตอย่างเปรียบเทียบ
ไม่ไคเลย เพราะวัฒนธรรมจากต่างประเทศต่าง ๆ ไคแพร่หลายเข้ามาในประ
เทศ คนจึงหันไปนิยมวัฒนธรรมแบบตะวันตกตามสมัยใหม่มากขึ้น ในด้านเศรษฐกิจและ
สังคมจะพบว่าสังคมปัจจุบันมีประชาชนรอยละแปดสิบที่เป็นเกษตรกร. ในจำนวนนี้มีไม่
ถึงร้อยละสิบที่เป็นเจ้าของที่ดินของตนเอง และมีความเป็นอยู่อย่างสุขสบาย นอกนั้น
เป็นเกษตรกรที่ยากจน ต้องดำรงชีพอยู่ด้วยความแรนแค้น ดังนั้นในบางฤดูกาลจะพบ
ว่าเกษตรกรเดินทางเข้ามาหางานทำในเมืองหลวง ฉะนั้น การเปลี่ยนแปลงในด้าน
เศรษฐกิจและสังคมจึงอยู่ในลักษณะที่จะต้องต่อสู้ดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดของแ่ก่ละบุคคล
ไป การประกอบอาชีพในอดีตเมื่อสี่สิบห้าสิบปีก่อนนั้นมีอาชีพไม่มากมายหลายประเภท
เหมือนในปัจจุบัน ส่วนใหญ่อาชีพที่ขึ้นหน้าขึ้นตาก็มีเพียงอาชีพรับราชการ และอาชีพ
รองลงมาก็เกี่ยวกับการค้าขาย ปัจจุบันมีการติดต่อกับต่างประเทศ มีการแลกเปลี่ยน
วัฒนธรรมซึ่งกันและกัน มีการทำสัญญาระหว่างประเทศ เช่น การลงทุนตั้งโรงงาน
อุตสาหกรรมต่าง ๆ การส่งสินค้าเขาออก และการให้ความช่วยเหลือระหว่างประเทศ
การอนุญาตให้คนต่างดาวเขามาอาศัยในประเทศไค เป็นต้น ความสัมพันธ์ระหว่าง
ประเทศดังกล่าวนีเเองที่มีส่วนทำให้โฉมหน้าของอาชีพต่าง ๆ เปลี่ยนไป การตั้งโรง-
งานอุตสาหกรรม การขยายผังเมือง การปรับปรุงเศรษฐกิจ และการพัฒนาประเทศ
ในด้านต่าง ๆ ทำให้การประกอบอาชีพธุรกิจมีมากขึ้น ความต้องการคนงานก็เพิ่มขึ้น
ด้วย ดังนั้นวงการธุรกิจจึงไคศึกษาหาขอมกพรองและหาวิธีแก้ไขปรับปรุงระเบียบการ
ต่าง ๆ ตลอดจนหาจ้าง เงินเดือน และผลประโยชน์เกอ่กูดอื่น ๆ ให้ดีขึ้น ทันสมัย

และเหมาะสมกับภาวะของสังคมและค่าครองชีพในปัจจุบัน จนเป็นที่น่าพอใจและ
เรียกร้องความสนใจจากผู้มีคุณวุฒิความสามารถโดยทั่วไป ในขณะที่วงการราชการ
ประสบปัญหาความไม่สมดุลของเงินเดือนกับค่าครองชีพ อนึ่ง สังคมปัจจุบันเห็นว่า
ค่าของคนขึ้นอยู่กับเงินและของอำนวยความสะดวก ความรู้สึกของแต่ละคนจึงเปลี่ยน
ไป มีความต้องการมากขึ้น ทำให้เกียรติภูมิ และความศักดิ์สิทธิ์ของการเป็นข้าราชการ
การเริ่มจะหมดความหมายลงไปทุกขณะ ที่เป็นดังนี้เพราะรัฐบาลไม่อาจที่จะสนอง
ความต้องการในค่าเงินเดือน ค่าจ้าง และผลประโยชน์เกื้อกูลอื่น ๆ ให้ได้อย่าง
พอใจและสมดุลกับค่าครองชีพของสังคมสมัยใหม่ เหมือนกัน หรือใกล้เคียงกับอาชีพ
ธุรกิจอื่น ๆ

ความเจริญในกาต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้วทำให้คนหันมาสนใจงานธุรกิจ
มากขึ้น เพราะเศรษฐกิจและค่าครองชีพสูงขึ้น ทุกคนมีความปรารถนาที่จะมีความ
เป็นอยู่อย่างสุขสบาย ไม่มีคเคื่อง สิ่งที่จะสนองความปรารถนาดังกล่าวได้ก็คือเงิน
ดังนั้นทัศนคติของคนก็เปลี่ยนแปลงไปนิยมความมั่งคั่ง ร่ำรวย และถือว่าเงินคือแก้ว
สารพัดนึก นึกอยากจะได้อะไรก็สนใจทุกประการ มีเงินก็มีเกียรติ เพราะสามารถ
ใช้เงินหาวัสดุอุปกรณ์ ปัจจัยสี่ มีบ้านอยู่อย่างหรูหรา เวลาเจ็บไข้ก็มีเงินให้การรักษา
พยาบาลดังนี้ เป็นต้น ควบเหตุนี้ทำให้คนส่วนมากนิยมหางานธุรกิจทำกันมากขึ้น เพื่อ
หารายได้ให้มากพอที่จะมีเงินเหลือเก็บ หรืออย่างน้อยก็มีพอใช้โดยไม่ขัดสน ดังนั้น
การเลือกอาชีพจึงเปลี่ยนไปตามความเหมาะสมของเหตุการณ์และสภาพแวดล้อม สังคม
ปัจจุบันมนุษย์ต้องดิ้นรนต่อสู้มากกว่าแต่ก่อน หากมีเช่นนั้นแล้วการดำรงชีวิตอยู่จะต้อง
ประสบปัญหาและความยากจนต่าง ๆ อย่างมากมาย อีกประการหนึ่งสมัยนี้การศึกษา
เป็นสิ่งที่จะนำบุคคลไปสู่สภาพที่ดี บิคามารถหรือผู้ประกอบการหรือปรารถนา
อย่างยิ่งที่จะให้บุตรหลานของตนได้รับการศึกษาอย่างดี แต่การศึกษาปัจจุบันผิดกับสมัย
ก่อน เพราะแต่ก่อนศึกษาหาความรู้จากพระตามวัด ตามกุฎีต่าง ๆ โดยไม่เสียค่าเล่า-
เรียน เมื่อสำเร็จแล้วใช้เป็นเครื่องมือประกอบอาชีพได้จนกระทั่งโตเป็นใหญ่ ตั้งหลักฐาน
ได้ แต่ปัจจุบันการศึกษาต้องเสียค่าเล่าเรียนและอุปกรณ์การเรียนแพงมาก การให้บุตร

หลานเข้าเรียนและศึกษาหาความรู้ได้อย่างดี ครอบครัวนั้น ๆ ก็ต้องมีฐานะดีและมีรายได้อีก บิคา มารดาหรือผู้ปกครองจะมีรายได้อีกก็ต้องเลือกประกอบอาชีพที่ให้ผลตอบแทนหรือเงินก้อน ค่าจ้างสูงพอที่จะทำให้มีรายได้อีกสมดุลกับรายจ่าย จึงจะดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติสุข ไม่เป็นหนี้สิน ไม่มีความเดือดร้อนในเรื่องการเงิน ดังนั้นจะเห็นว่าอาชีพใดก็ตามที่มีรายได้อีกแล้ว ทุกคนก็ยอมรับว่างานที่จะเลือกประกอบอาชีพนั้นนี้เป็นสาเหตุใหญ่ของหนึ่งที่ทำให้งานราชการถูกมองข้ามไป และนับวันก็จะมีค่าน้อยลง เพราะมีเงินก้อน ค่าจ้างต่ำ จากข้อมูลที่ได้จากการวิจัยจะเห็นว่ามโนคติเพียงร้อยละ ๓๐.๓๖ ที่เลือกจะรับราชการ แม้จะมีจำนวนมากกว่าจำนวนมโนคติที่เลือกจะประกอบอาชีพอื่น ก็มากกว่าเพียงเล็กน้อยและก็ยังไม่ถึงครึ่งของจำนวนผู้เลือกอาชีพทั้งหมด สำหรับเหตุผลที่เลือกจะรับราชการก็มีเพียงความมั่นคงอย่างเดียว เรื่องรายได้อีกไม่กล่าวถึงเลย การที่ข้าราชการมีเงินก้อนค่าไม่ใช่ว่าเป็นความผิดของข้าราชการ แต่เป็นภาวะจำยอมที่จะต้องปล่อยให้เป็นอย่างนั้น

ปัญหาอีกประการหนึ่งก็คือการเสียคนที่มีฝีมือทั้งที่ยังมิได้เข้ารับราชการ และที่เข้ารับราชการแล้วให้แก่งานขององค์กรธุรกิจ เพราะผู้ที่จะไปทำงานธุรกิจเอกชนนั้นยอมจะเป็นผู้ที่มั่นใจในตนเองดีแล้วว่า ตนมีความรู้ความสามารถมากพอที่จะทำงานนั้น ๆ ได้ตลอดไป หากไม่เช่นนั้นอาจจะถูกให้ออกไถ่กว่าทำงานราชการ แสดงให้เห็นชัดแล้วว่าความมั่นคงในงานธุรกิจนั้นอยู่ที่ความรู้ความสามารถของบุคคลเป็นสำคัญ ผู้เขียนจึงกล่าวได้ว่า ทางราชการได้เสีย "คนดีมีฝีมือ" ไปอย่างที่ไม่มีการป้องกัน เพราะการที่บุคคลหรือข้าราชการหาความต้องการที่ทางราชการไม่อาจหึบยื่นให้ได้จากสถานอื่น ทางราชการก็ไม่อาจขัดความประสงค์ของเขาได้ นอกจากทางราชการจะคิดค้นหาทางปรับปรุงให้มีระเบียบวิธีการ ตลอดจนถึงอัตราค่าจ้างและผลประโยชน์ที่แตกต่าง ๆ ให้เท่าเทียมหรือใกล้เคียงกับหน่วยงานธุรกิจ และข้อสำคัญที่สุดก็คือต้องปรับปรุงแก้ไขให้ทันกับเหตุการณ์และสมัยนิยม อีกทั้งต้องอยู่ในลักษณะเหมาะสมด้วย คือให้สอดคล้องกับเศรษฐกิจและคาดการณ์ชีพ โดยการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและคาดการณ์ชีพว่าเป็นอย่างไร อยู่ในระดับไหน แล้วยกระดับอัตรา

ค่าจ้างเงินเดือนให้เท่าหรือใกล้เคียงกับภาวะเศรษฐกิจและค่าครองชีพนั้น เพราะระดับอัตราค่าจ้างเงินเดือนที่ใช้อยู่ในปัจจุบันอยู่ในระดับต่ำมาก

อีกประการหนึ่งควรพิจารณาแก้ไขการพิจารณาให้ความดีความชอบในกรณีพิเศษ (เลื่อนเงินเดือนสองขั้น) เสียใหม่ จากปรากฏการณ์ที่แล้ว ๆ มา การกำหนดอัตราส่วนให้เลื่อนเงินเดือนสองขั้นเป็นกรณีพิเศษไว้ว่า ชั้นจัตวา - ตรี จะเลื่อนเงินเดือนสองขั้นในปีหนึ่ง ๆ ใกร้อยละ ๑๐ ของข้าราชการระดับเดียวกันภายในหน่วยงานหนึ่ง ๆ ในทำนองเดียวกันชั้นโทจะเลื่อนได้ในอัตราร้อยละ ๕ และชั้นเอกร้อยละ ๓ ทำให้เป็นที่หวาดหวั่นแก่ผู้ที่ยังไม่เคยเป็นข้าราชการ และเป็นการทำลายขวัญและกำลังใจของข้าราชการอย่างยิ่ง เพราะมีข้าราชการจำนวนไม่น้อยที่ลาออกไปเพราะทำงานและมีหน้าที่ความรับผิดชอบมาก เขาเกณฑ์ที่จะได้รับการพิจารณาเป็นกรณีพิเศษแล้วแต่ไม่ได้รับ พลอยทำให้เพื่อนข้าราชการหรือผู้ร่วมงานท้อใจไปด้วย เพราะเห็นว่าผู้ที่ทำงานใช้ความรู้ความสามารถและรับผิดชอบระดับนั้นแล้วยังไม่ได้รับการพิจารณาเป็นกรณีพิเศษแล้ว ตนเองทำงานรับผิดชอบน้อยกว่าจะมีโอกาสได้รับการพิจารณาอย่างไร เป็นการจำกัดความขยันหมั่นเพียรในการทำงานในหน้าที่ของข้าราชการโดยทางอ้อม ผู้ที่ขยันทำงาน เขาเกณฑ์ได้รับการพิจารณาเป็นกรณีพิเศษในปีนี้ก็ต้องแน่ใจแล้วว่า ในปีต่อไปก็คงไม่ได้อีก เพราะต้องแย่งโอกาสให้คนอื่นบ้าง เนื่องจากมีจำนวนจำกัด ความขยันหมั่นเพียรก็ลดลงโดยอัตโนมัติ เหตุนี้ทำให้การแสวงหาบุคคลเข้ารับราชการยากเข้า

การจำกัดจำนวนผู้ได้รับการพิจารณาความดีความชอบเป็นกรณีพิเศษ มีทั้งในส่วนที่ไม่ดีซึ่งโลกดรามามาแล้ว ในส่วนที่ดีเช่นรัฐประหารหักเงินได้จำนวนหนึ่ง กับทั้งเป็นการควบคุมการให้เลื่อนเงินเดือนสองขั้น ไม่ให้กระทำกันอย่างฟุ่มเฟือย คือได้สองขั้นตามความสามารถของผู้บังคับบัญชาแต่ละคนจะต่อสู้กับกรรมกรซึ่งมีหน้าที่พิจารณาความดีความชอบให้ได้ เท่ากับเป็นการเพิ่มคุณค่าของ "การเลื่อนเงินเดือนสองขั้น" ให้มีคุณค่ามากขึ้น เน้นให้เห็นว่าการได้สองขั้นเป็นกรณีพิเศษจริง ๆ ไม่ใช่ใก้มาง่าย ๆ อย่างที่แล้ว ๆ มา ทำให้ผู้ที่ได้รับรู้สึกเป็นเกียรติและภาคภูมิใจ เป็นธรรมดาโดยทั่วไปที่ว่า การใดอะไรสักอย่างมาโดยง่าย คนเรามากจะมีความรู้สึกว้าสิ่งนั้นไม่ค่อยมีค่า

แต่จำนวนผู้ที่ได้รับการพิจารณาถึงกล่าวที่กำหนดใช้ในปัจจุบัน ตามความรู้สึกแล้วผู้เขียน เห็นว่ายังมีน้อยไป ควรจะเพิ่มจำนวนให้มากขึ้นกว่าเดิม เพราะจำนวนข้าราชการมีมาก ควรจะกำหนดให้สอดคล้องกับจำนวนข้าราชการทั่วประเทศ ซึ่งเท่ากับเป็นการเปิดโอกาส ให้กับข้าราชการผู้มีความขยันหมั่นเพียรประกอบการงานเป็นผลคืออีกจำนวนมากได้รับการพิจารณามากขึ้น เป็นการเสริมขวัญ กำลังใจ และสร้างความหวังให้แก่ข้าราชการ ไม่ใช่ไม่มีความหวังเอาเสียเลย กับทั้งจะเป็นการ "รักษาคณะ" ไว้ใช้ในราชการต่อไป เนื่องจากปัจจุบันหน่วยงานธุรกิจต่าง ๆ มีมากขึ้น การแข่งขันแย่งชิงเอา "คนดีมีฝีมือ" ไปทำงานด้วยมีมากขึ้น หากทางราชการไม่รีบดำเนินการแก้ไข การแสวงหาคณะที่เข้ามารับราชการจะยิ่งมีหนทางแคบเข้า และไม่เพียงแต่จะหายากเท่านั้น ทางราชการ ยังจะต้องเสีย "คนดีมีฝีมือ" ของราชการไปอีกมาก จึงเป็นเรื่องที่ควรคำนึงถึงและ ดำเนินการแก้ไขโดยด่วน

สังคมปัจจุบันได้เปลี่ยนเป็นสังคมธุรกิจ หน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ ที่ แข่งขันกับหน่วยงานหรือองค์กรของรัฐบาลก็คือองค์กรด้านธุรกิจต่าง ๆ ซึ่งนับวัน ก็จะมีเพิ่มมากขึ้น การแสวงหาคณะที่เข้าทำงานจึงต้องแข่งขันกัน หน่วยงานองค์กรธุรกิจ มีวิสัยติดต่อแสวงหาบุคคลที่ดีมาทำงานได้ดีกว่า ด้วยการติดต่อโดยตรงกับบุคคลผู้มี คุณวุฒิ ความรู้ความสามารถที่ต้องการ ตรงข้ามกับหน่วยงานหรือองค์กรของรัฐบาลยังคงปล่อยไปตามสะดวกสบาย ผู้ที่สนใจก็คงจะมาติดต่อสมัครขอเข้าทำงานเอง ซึ่งจาก ความจริงที่ประสบอยู่จะเห็นว่า บางหน่วยงานปิดประกาศรับสมัครตั้งหลายอาทิตย์ก็ยังไม่ปรากฏว่ามีผู้ใดมาสมัคร ต้องขยายระยะเวลารับสมัครออกไปอีกหลายครั้งหลายหน ก็คงยังได้ผลเหมือนเดิม ในกรณีเช่นนี้งานราชการก็ค้าง ไม่มีผู้ปฏิบัติ หรือปฏิบัติไม่ทัน อันเป็นสาเหตุให้งานลาช้า และส่วนมากเมื่องานลาช้าก็มักจะแก้ตัวว่า "ไม่มีคนทำ เพราะหาคนไม่ได้" การไม่มีคนทำงานจึงได้ลาช้า เป็นเหตุผลที่พอเข้าใจได้ แต่เหตุผลที่ว่า เพราะหาคนไม่ได้นั้น ถ้าจะกล่าวกันไปตามความเป็นจริงแล้ว แท้ที่จริงทางราชการ "ไม่ได้หา" คน แต่คอยให้คน "มาหา" เองต่างหาก เพราะคิดว่าบุคคลใดสนใจก็จะ มาหางานทำเอง มีคนอีกจำนวนมากที่ยังไม่มีงานทำ งานหายาก ทุกคนก็ต้องชวนทวง

แต่จากเหตุการณ์ที่ประสบอยู่เป็นคำตอบได้อย่างดีแล้วว่า หน่วยงานบางแห่งมีคิประกาศ และขยายเวลาหลายครั้ง แต่ก็ยังไม่ปรากฏว่ามีบุคคลใดมาสมัคร ทั้งนี้ก็อาจเป็นเพราะ การให้ข่าวสารไม่เพียงพอ และที่สำคัญคือหน่วยราชการไม่ได้ติดต่อโดยตรงกับบุคคลที่มีคุณสมบัติตามที่ต้องการ หรือกับแหล่งหรือสถาบันที่ผลิตผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหลายอย่างจริงจัง เพียงแต่ปล่อยให้ระยะเวลาเป็นเครื่องจัดการให้เท่านั้น แล้วจะหวังผลอะไรจากการ ประกาศนั้นมากนัก แต่บางหน่วยงานการประกาศรับสมัครก็กระทำในลักษณะเดียวกัน แต่มีผู้มาสมัครจำนวนมากเกินความต้องการ ทั้งนี้เป็นเพราะหน่วยราชการแห่งนั้นเป็นที่รู้จักกันทั่วไป เนื่องจากหน้าที่การงานมีความเกี่ยวข้องกันเป็นครั้งคราว แต่ก็ยังภูมิใจ ไม่คิดว่าจะใคร่คนที่มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน เข้ามารับราชการคงที่หน่วยงานต้องการ เพราะในจำนวนมากที่สมัครสอบแข่งขัน ไม่ได้หมายความว่าจะเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถเหมือนกันทุกคน แต่ก็อาจกล่าวได้ว่าอย่างน้อยก็มีความรู้ความสามารถปนอยู่บ้าง แต่ปัญหาที่เราเผชิญอยู่ทุกวันนี้ก็คือ "คนดีมีฝีมือ" ที่สอบได้ บางครั้งไม่มารายงานตัว เพราะใครงานทำที่ที่มีความก้าวหน้า มีรายได้ดีกว่าตำแหน่งที่สอบได้ในทางราชการ ในกรณีเช่นนี้บุคคลนั้นมักจะเป็นผู้มีความสามารถดีเกินและส่วนใหญ่มักจะ เกยต่องาน มีประสบการณ์มาบ้างแล้ว และบุคคลประเภทนี้เองที่ทางหน่วยงานราชการ ต้องการมากพอ ๆ กับผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหลายที่เพิ่งสำเร็จการศึกษา หรือสำเร็จการศึกษา แล้วแต่ยังไม่เคยมีประสบการณ์ในคานการงานมาก่อน

บุคคลที่ เคยมีประสบการณ์ในคานการทำงานมาแล้ว เมื่อเขามารับราชการ ไม่ต้องเสียเวลามากในการฝึกหัดงาน ในระยะเวลาอันสั้นแนะนำและฝึกทำงานก็ปล่อยให้ดำเนินการเองได้ หน่วยงานบางแห่งหากต้องการบุคคลมาทำงานโดยด่วน หากได้บุคคลประเภทนี้งานก็ดำเนินไปไคควายดี แต่หาได้บุคคลที่เพิ่งสำเร็จการศึกษาหรือไม่ เคยมีประสบการณ์มาก่อน จะเสียเวลาในการฝึกงานสอนงาน งานราชการก็อาจซังก ได้ ซึ่งตามปกติก็ลาซาอยู่แล้ว ทำให้ลาซาที่ยังขึ้น จึงอยู่ราชการต้องการบุคคลมาทำงาน ทั้งสองประเภท แต่คนที่ม่ประสบการณ์มาบ้างแล้วนั้นหาไคยากกว่าผู้ที่เพิ่งสำเร็จหรือไม่ เคยมีประสบการณ์มาเลย เพราะเหตุว่าบุคคลที่ เคยมีประสบการณ์งานมาแล้วก็เป็น

บุคคลที่องค์กรในด้านธุรกิจขององค์กรและแสวงหามากพอ ๆ กับหน่วยงานของทางราชการ เพราะอย่างน้อยก็เป็นบุคคลที่เคยผ่านงานมาแล้ว และอาจนำประสบการณ์นั้น ๆ มาเปรียบเทียบเป็นแนวทางในการพิจารณาคำเนิการ หรือแก้ไขเมื่อมีปัญหาในการทำงานได้ไม่มากนักเลย ดังนั้นทำไมหน่วยงานรัฐบาลจึงไม่แสวงหามุคคลประเภทนี้ไว้รับราชการ เพียงแค่ออให้เขามีความสนใจเสียก่อนแล้วมาหาเอง และทำไมจึงไม่หาทางป้องกันและรักษา "คนดีที่มีมือ" ที่มีอยู่แล้วให้ยังคงอยู่ต่อไป ตรงข้ามกับหน่วยงานธุรกิจต่าง ๆ จะมีการแสวงหามุคคลที่ดีที่มีมือมาทำงานอย่างจริงจังด้วยการสืบเสาะหา หากทราบว่า เป็นบุคคลใด ก็จะพยายามทำการติดต่อหาตามให้ไปทำงานด้วย โดยแจ้งให้ทราบว่า จะให้ทำงานในหน้าที่อะไร เงินเดือนเท่าใด และมีความก้าวหน้ามากน้อยแค่ไหน เพียงใด หน่วยงานธุรกิจเอกชนเล็งเห็นและรู้ในคุณค่าของความสามารถของคนมากกว่าจะมานั่งเสียค่าจ้างเงิน เพราะความสามารถของคนสามารถทำให้เกิดผลประโยชน์อันมหาศาลให้แก่องค์กรธุรกิจของตนได้มากกว่าค่าจ้างที่เสียไป

หน่วยงานทางราชการน่าจะพิจารณาปรับปรุงในเรื่องนี้ เพราะถึงอย่างไรทางราชการก็มีพื้นฐานความคิดหลายประการ ประการที่สำคัญทางราชการมีข้อได้เปรียบที่หน่วยงานหรือองค์กรอื่น ๆ ไม่อาจเทียบได้ก็คือ "ความมั่นคง" และถ้าหากทางราชการหาทางปรับปรุงแก้ไขระเบียบวิธีการอื่น ๆ แล้ว แม่วายังไม่เท่าหรือไม่เหนือกว่าหน่วยงานธุรกิจอื่น ๆ ก็ตาม เป็นเพียงมีส่วนใกล้เคียงมากก็ยังมีทางที่จะเรียกร้องความสนใจของบุคคลทั่วไป และพอที่จะหาบุคคลที่มีความรู้ความสามารถมาทำงานได้ ทั้งนี้เพราะทุกคนยังชอบที่จะมีเกียรติ มียศ มีหน้ามีตา แมว่าเงินเดือนจะน้อย แต่ความมั่นคง ความเคารพยกย่องในวงสังคมและการยอมรับนับถือบางประการทำให้คนยังมีความสนใจต่องานราชการอยู่ แต่ทั้งนี้สิ่งแวดลอมในหน่วยงานก็อาจมีส่วนช่วยดึงดูดบุคคลเอาใจใ้ไ้มาบาง เช่น สถานที่ทำงานสะดวกสบาย ฃูบั้งคัมบัญชาเป็นคนดี และไ้เพื่อนร่วมงานที่ดี เป็นต้น ดังนั้นถึงเวลาแล้วที่จะต้องมีการปรับปรุงในด้านต่าง ๆ จึงกล่าวมา ตลอดจนปรับปรุงวิธีการแสวงหามุคคลไม่ว่าจะเพ็งสำเร็จการศึกษหรือเคยทำงานมีประสบการณ์มาบ้างแล้วก็ตามมารับราชการ มิเช่นนั้นไม่เพียงแต่ราชการจะเสีย

"คนคิมี่มีมือ" ให้กับหน่วยงานทางธุรกิจเอกชนเท่านั้น ยังจะต้องประสบกับปัญหาการแสวงหาบุคคลที่มีความรู้ความสามารถตั้งอยู่ในศีลธรรมอันดีงามมารับราชการได้มากยิ่งขึ้นอีกด้วย

จากผลของการวิจัยดังที่กล่าวมาแต่ต้นชี้ให้เห็นว่าแนวโน้มในการเลือกอาชีพของนิสิตเปลี่ยนไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเลือกอาชีพรับราชการมีจำนวนน้อยลง ดังนั้นถ้ามองในแง่ทางราชการแล้วก็เป็นเรื่องที่น่าจะคิดว่า ในอนาคตราชการอาจจะต้องประสบกับปัญหาการแสวงหาตัวบุคคลที่ดีในตำแหน่งต่าง ๆ มารับราชการ เพราะตลาดแรงงานโดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านธุรกิจเอกชนต่าง ๆ ได้เป็นคู่แข่งที่สำคัญในการดึงดูดและแย่งคนไปจากหน่วยงานราชการ ถ้ากล่าวอย่างกว้าง ๆ แล้วอาชีพแบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภทคือ อาชีพรับราชการ และอาชีพธุรกิจทั่วไป อาชีพประเภทหลังนี้อาจจะหมายรวมถึงการทำงานในรัฐวิสาหกิจ ในองค์กรระหว่างประเทศ ธนาคาร งานส่วนตัว และงานอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ราชการ ถ้ามองในแง่แล้วจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า นิสิตส่วนใหญ่ตัดสินใจเลือกจะประกอบอาชีพธุรกิจ แสดงว่าสังคมมีความโน้มเอียงที่จะสนับสนุนให้บุตรหลานศึกษาวิชาชีพ ซึ่งเป็นผลก็คือ ธุรกิจเจริญขึ้น แต่มีผลเสียทางราชการที่จะได้คนเข้ามาทำงานไม่เพียงพอ

เมื่อปัญหาเป็นดังนี้ ผู้เขียนคิดว่าหน้าที่ราชการจะต้องหามาตรการที่จะต้องแก้ปัญหาเหล่านี้ไว้อย่าง ซึ่งตามความเห็นของผู้เขียนคิดว่าราชการควรจะทำ ๓ ประการแก้ไขในเรื่องต่อไปนี้ คือ

๑. เพิ่มเงินเดือน ค่าจ้างให้สูงขึ้น จากเหตุผลของนิสิตที่เลือกประกอบอาชีพอื่นนอกจากราชการนั้น เนื่องจากเห็นว่าเงินเป็นองค์ประกอบสำคัญ และจากสภาพสังคมปัจจุบันที่กลายเป็นสังคมธุรกิจ สมาชิกในสังคมจำต้องชวนชววยคั้นร่นหางานทำ หารายได้เพิ่มขึ้นเพื่อความอยู่รอดของตนเองและครอบครัว การมีเงินเดือนน้อยหรืออัตราเงินเดือนต่ำ ทำให้ข้าราชการต้องหาทางประกอบอาชีพหรือทำงานพิเศษหลังจากเลิกงานแล้ว เช่น รับจ้างขับรถแท็กซี่ เป็นครูสอนภาคค่ำตามโรงเรียนเอกชน เป็นครูสอนตามบ้าน คือรับจ้างสอนเป็นรายบุคคล รับทำบัญชีของบริษัทเอกชน เป็นพนักงานต้อนรับตาม

ภักตการหรือโรงแรมใหญ่ ๆ เป็นต้น ซึ่งการทำงานพิเศษของข้าราชการแม้ว่าจะทำให้ข้าราชการมีรายได้เพิ่มขึ้นก็ตาม แต่ก็มีผลเสียมากกว่าผลดีต่อตัวข้าราชการนั่นเอง กับหน่วยงานที่ผู้นั้นสังกัดอยู่ ก็ทำให้ข้าราชการผู้นั้นหย่อนสมรรถภาพในการทำงาน เพราะพักผ่อนไม่เต็มที่ สมองและร่างกายทรุดโทรม นอกจากนี้ทำให้เกิดปัญหาครอบครัว ขาดความอบอุ่นอาจทำให้เกิดปัญหาในครอบครัวถึงกับแตกแยกกันได้ สำหรับผลเสียต่อหน่วยงานก็คือ ใค้ผลงานจากข้าราชการไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วย งานขาดประสิทธิภาพหรือคั่งค้าง ล่าช้า เพราะระยะเวลาาน ๆ เขาทำให้ข้าราชการผู้นั้นอาจเบียดบังเวลาราชการทำงานเพื่อหาประโยชน์ส่วนตัว และหนักยิ่งขึ้นคือปัญหาการคอร์รัปชัน (corruption) ซึ่งเป็นปัญหาเรื้อรังที่แก้ไขได้ยาก หรือกล่าวตามข้อเท็จจริงแล้วก็คือ แก้ไขไม่ได้เลย เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่า การคอร์รัปชัน (corruption) มีทุกแห่งในวงราชการ นับตั้งแต่เรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ ไปจนถึงเรื่องใหญ่ ๆ เป็นเสมือน "แกะคำ" แทรกอยู่ในฝูง และก็ยากที่จะขจัดให้หายไปได้ เพราะทุกคนคิดถึงอนาคตของตนเอง เมื่อทำงานก็หวังจะให้เป็นหลักแหล่งเพื่อตั้งฐานะ มีบ้านมีที่ดินเป็นของตนเองและเลี้ยงครอบครัว เมื่อมีบุตรหลานก็ต้องรับภาระส่งเสียให้เล่าเรียน จำเป็นต้องใช้เงินจำนวนมาก แม่ว่าทุกคนมีสัญชาติญาณในการประหยัด แต่เมื่อรายการใช้จ่ายมีมากมายจนไม่มีเงินจะเหลือเก็บ ก็จำเป็นต้องหาเงินมาเพิ่มเพื่อให้เหลือเก็บ จะเพื่อตัวเองเมื่อยามแก่เฒ่าหรือเพื่อบุตรหลานก็ตาม กล่าวโดยสรุปก็คือ เมื่อหารายได้ในทางสุจริตเพิ่มขึ้นไม่ได้ ก็จำเป็นต้องหาในทางไม่สุจริต ด้วยเหตุนี้สภาวะของการคอร์รัปชัน (corruption) จึงยังคงมีอยู่ต่อไป ทราบไคที่สภาพทางสังคมและการบริหารงานของราชการไทยยังเป็นอยู่อย่างนี้

อนึ่ง การเพิ่มเงินเดือนให้สูงขึ้นนั้น ควรคำนึงถึงสภาวะความเป็นจริงทางเศรษฐกิจและแรงงานของสังคม พยายามให้ได้ใกล้เคียงมากที่สุด เพื่อการดำรงชีพอยู่อย่างไม่เดือดร้อน และควรจะคำนึงถึงข้าราชการชั้นผู้น้อยก่อน ถ้าจะมองตามสายการบังคับบัญชาแล้ว ข้าราชการชั้นผู้น้อยโดยเฉพาะในระดับชั้นจัตวา ชั้นตรี มีอัตราเงินเดือนต่ำมาก และมีหน้าที่ความรับผิดชอบที่ต้องใช้ทั้งแรงงานและสมอง เป็นการ

หาขอมูลหลักฐานการดำเนินงานต่าง ๆ ต้องติดต่อกับส่วนราชการต่าง ๆ เป็นเบื้องต้น
กว่าเรื่องจะเรียบเรียงแต่ละเรื่องต้องใช้ทั้งเวลาและแรงงานมาก และส่วนใหญ่ข้าราชการ
การในระบับนี้จะเป็นผู้มีปัญหาและขาดแคลนเงินทองที่จะมาใช้สอย จึงต้องหางานพิเศษ
ทำเพื่อหารายได้เพิ่มขึ้น แต่ก็มีใ้ค้หมายความว่าข้าราชการชั้นผู้ใหญ่จะไม่ได้ครอนเลย
มีบ้างเป็นส่วนน้อย บางรายเป็นปัญหาต่อเนื่องมาจากกระยะที่ดำรงตำแหน่งชั้นผู้น้อยอยู่
เมื่อได้เลื่อนตำแหน่งสูงขึ้นก็ยังไม่สามารถที่จะแก้ไขปัญหาให้หมดไปได้ จึงเป็นที่น่า
สังเกตว่าเรื่องเงินเป็นปัญหาใหญ่และสำคัญของราชการที่ยังมิได้มีการแก้ไขปรับปรุง
กันอย่างจริงจัง

๒. เพิ่มราคาคูณวุฒิของผู้ที่สำเร็จภายในประเทศให้สูงขึ้นเท่ากับผู้ที่สำเร็จ
จากต่างประเทศ เพราะปัจจุบันกำหนดไว้เหลื่อมล้ำกัน หน่วยงานธุรกิจให้ราคาคูณวุฒิ
สูงกว่าทางราชการมาก นิสิตจึงเลือกจะประกอบอาชีพธุรกิจเพราะได้ราคาคูณวุฒิดีกว่า
อนึ่ง การกำหนดราคาคูณวุฒิผู้สำเร็จภายในประเทศไว้ต่ำกว่าผู้ที่จบจากต่างประเทศนั้น
เท่ากับเป็นการยอมรับว่าผู้ที่จบมาจากต่างประเทศมีความรู้ความสามารถดีกว่าผู้ที่จบ
ภายในประเทศ ในทำนองเดียวกันก็เป็นการยอมรับโดยปริยายว่า ระดับการศึกษาของ
ประเทศไทยยังต่ำอยู่มาก แต่จากข้อสังเกตและประสบการณ์พบว่า ผู้ที่สำเร็จการศึกษา
ภายในประเทศและสอบแข่งขันเข้าทำงานได้ บางคนมีความรู้ความสามารถที่จะปฏิบัติงาน
งานได้ก็กว่าผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากต่างประเทศ ฉะนั้น จะเห็นว่าความรู้วิชาการ
ต่าง ๆ ที่ผู้สำเร็จจากต่างประเทศกับผู้สำเร็จการศึกษาภายในประเทศต่างก็ได้รับมา
พอ ๆ กัน ส่วนการปฏิบัติงานได้ผลดีและจัดว่าเป็นผู้มีความสามารถนั้นขึ้นอยู่กับตัวบุคคล
ประกอบกันด้วย จึงน่าจะกำหนดราคาคูณวุฒิให้เท่ากัน หาราคาคูณวุฒิทั้งภายในและ
ต่างประเทศเท่ากัน จะทำให้รัฐประหยัดเงินตราต่างประเทศที่จ้ะรั่วไหลออกไปใน
ด้านการศึกษาได้ทางหนึ่งด้วย และนอกจากนั้นเป็นการยกระดับการศึกษาของชาติให้
สูงขึ้นอย่างแท้จริง

๓. เพิ่มสวัสดิการซึ่งเป็นรายได้หรือผลประโยชน์อื่น ๆ ที่นอกเหนือไปจาก
ค่าจ้างหรือเงินเดือน และพิจารณาให้อย่างจริงจังให้มีแต่หลักการ เช่น ค่ารักษา

พยายามรัฐควรออกให้หมดโดยเท่าเทียมกัน และควรจัดบริการให้ข้าราชการได้รับ การรักษาพยาบาลเป็นอย่างดี โดยคำนึงว่าข้าราชการแต่ละคนเป็นชนชั้นมันสมอง และปฏิบัติงานของชาติ การที่รัฐจะไ้คนมาทำงานหรือไ้คนมารับราชการสักคน หนึ่งนั้น ต้องเสียเวลาให้กับการเลี้ยงดู ให้การศึกษา เสียเงินทองมากมายในการ ทำนุบำรุงอบรมสั่งสอนคนให้เป็นคนดี ภูจักรับผิดชอบและให้เป็นผู้มีความสามารถใน การทำงานไ้คนนั้น อย่างน้อยก็ต้องอาศัยระยะเวลาตั้ง ๑๘ ปีกว่าจะไ้ใช้งานไ้ เมื่อ เป็นข้าราชการและปฏิบัติงานในหน้าที่รับผิดชอบอย่างดีแล้ว เมื่อเวลาข้าราชการ เจ็บไข้ไม่สบายก็ควรจะได้รับการดูแลรักษาพยาบาลเป็นอย่างดี จะเป็นการช่วยไ้ ทางหนึ่งที่จะทำให้ข้าราชการมีความจงรักภักดีต่อหน่วยงานของตน ไม่คิดจะโยกย้าย โอน ลาออก ไปทำงานทำที่อื่น เมื่อเจ็บไข้ไ้รับการดูแลรักษาเอาใจใส่เป็นอย่างดี ย่อมทำให้เกิดความอบอุ่นมีชีวิตชีวาและกำลังใจดี จะทำให้ข้าราชการรู้สึกว่ตนเองมีค่า และเป็นหนี้บุญคุณต่อหน่วยงานที่สังกัดอยู่ ก็จะพยายามทำงานอย่างดีเพื่อหน่วยงาน ปัจจุบันการบริการสวัสดิการในค่านี้อย่างไม่เพียงพอ เพราะยังไม่มีผู้ใดคิดว่ถ้าข้าราชการ สักคนหนึ่งหรือหลายคนถึงแก่ความตายด้วยเหตุใดก็ตาม แสดงว่ชาติได้เสีย ทรัพย์สินอันมีค่าไปส่วนหนึ่งแล้ว ยิ่งข้าราชการผู้นั้นเป็นคนมีวิชาความรู้ความสามารถ ซึ่งไม่แน่วว่ในอนาคตเขาอาจจะเป็นผู้ปรับปรุงราชการให้มีระเบียบวิธีการแปลก ๆ ใหม่ ๆ และก้าวหน้าไ้คว้แล้ว รัฐจะมีต่องเสียคนดีของชาติไปละหรือ

นอกจากจะปรับปรุงในค่านีให้การรักษาพยาบาลคั่งคว้แล้ว ควรปรับปรุง สวัสดิการในค่านอื่น ๆ คว้ เช่น ที่อยู่อาศัย ยานพาหนะ เป็นต้น ที่อยู่อาศัยเป็น เรื่องที่ข้าราชการประสบปัญหาต่ามากพอ ๆ กับเรื่องอัตราเงินเดือน ข้าราชการบางคน ตองเช่าบ้านอยู่เพราะเงินเดือนน้อยไม่อาจหาซื้อที่ดินและปลูกบ้านเป็นของตนเองไ้ รัฐให้กรมประธาสงเคราะห์เป็นผู้จัดการสงเคราะห์ในค่านจัดหา ปลูกอาคารให้ผู้อยู่ ในทำนองเช่าตลอดไป หรือเช่าซื้อ แต่ก่ดำเนินการไม่ทั่วถึง โดยเฉพาะข้าราชการ ชันผู้น้อยในระคับชันจัตวา ชันตรี ชันตรี-โท ซึ่งมีปัญหาเดือดร้อนมากในเรื่องที่อยู่อาศัย และไม่ไ้รับการสงเคราะห์หรือไม่อาจจะขอรับการสงเคราะห์ไ้ เพราะหน่วยราชการ

ที่จัดการสงเคราะห์ใ้คว่างกฎเกณฑ์ไว้ ผู้ที่ไม่อยู่ในคุณสมบัติตามที่วางไว้นั้นก็ไม่อาจ
จะขอรับการสงเคราะห์ได้ เช่น ผู้ที่มีสิทธิจะขอรับการสงเคราะห์ได้จะต้องมีเงิน
เดือนเท่านั้นเท่านั้น หรือมีเงินเดือนสาม็กรรยารวมกันแล้วต้องใ้จำนวนเท่านั้น
ดังนี้เป็นคน กฎเกณฑ์อื่น ๆ ข้าราชการก็คงจะไม่เค็้ดครอนเท่ากับการจำกั้จำนวน
เงิน ทั้ง ๆ ที่กั้เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปเป็นอย่างดีแล้วว้า เงินเดือนของข้าราชการ
ชั้นผู้น้อยนั้นม็ีอัตราค่ามาก บางรายสาม็กรรยารวมกันแล้วกั้ยังไม่ถึงเศษสามส่วนสี่
ของจำนวนเงินที่ทางการสงเคราะห์เค็้ดใ้กำหนดไว้ อย่างนี้จะเรียกว้าเป็นการ
สงเคราะห์ใ้โดย่างไร หลักการตามนโยบายนั้นวางไว้เพื่อสงเคราะห์ข้าราชการ
แตกกฎเกณฑ์ที่กำหนดนั้นเท่ากับเป็นเครื่องกั้กันไม่ให้รับการสงเคราะห์ การกำหนด
กฎเกณฑ์บางประการเท่ากับเป็นการแบ่งการสงเคราะห์ และส่วนใหญ่ข้าราชการที่มี
มีฐานะอยู่ในขั้นระดับปานกลาง ซึ่งกั้มีความสุขสบายตามฐานะอยู่แล้วกลับใ้รับการ
สงเคราะห์ใ้ให้มีฐานะสูงขึ้นไปอีก ปล่อยให้ข้าราชการผู้น้อยที่เค็้ดครอนเผชิญปัญหา
และดิ้นรนไปตามชะตากรรม ถ้าจะลองว้าสภาพการบริหารราชการของไทย แล้ว
จะเห็นว้าเป็นรูปปิระมิด ฐานจะใหญ่กว่างว้ายอดของสามเหลี่ยม และที่ตรงฐานนี้
แหละคือข้าราชการชั้นผู้น้อยที่ใ้รับการช่วยเหลือและสงเคราะห์ไม่ทั่วถึง ประสบ
กับความเค็้ดครอนและปัญหานานาประการ ถ้าฐานปิระมิดไม่แข็งแรงจะทำให้
ปิระมิดทรุดลงได้และอาจจะล่มในที่สุด ราชการก็เช่นเค็้ดว้ากัน หากข้าราชการชั้น
ผู้น้อยประสบปัญหาเข้ามา ๆ การบริหารราชการจะดำเนินไปด้วยดีไม่ได้ และการ
บริหารราชการของไทยนั้นม็ีโรคเรื้อรังที่แก้ไขไม่ได้เลยก็คือ หอบแก้ไขปัญหาเฉพาะ
หน้า ไม่เคยมีการวางแผนไว้ล่วงหน้า ซึ่งเป็นนิสัยของคนไทยมาแต่ดั้งเดิม สิ่งที่ทำ
ได้ก็คือ คอยใ้เรื่องเกิดขึ้นเสียก่อนแล้วคอยคิดแก้ไขทีหลัง บางเรื่องก็แก้ไขได้
บางเรื่องก็ล้มเหลว ราชการไทยจึงใ้ได้อยู่ในลักษณะเท่าที่ปรากฏอยู่ทุกวันนี้

ในเรื่องยานพาหนะ เท่าที่ปรากฏบางหน่วยงานกั้มีรถบริการรับ-ส่ง
ข้าราชการชั้นผู้น้อย ซึ่งเท่ากับแก้ปัญหาเรื่องการมาทำงานสาย และช่วยอำนวยความสะดวก
ความสะดวกใ้แก่ผู้ที่ไม่ม็ีรถส่วนตัว แต่บางหน่วยงานกั้ยังไม่ม็ีรถบริการรับ-ส่ง ฉะนั้น

การให้บริการในเรื่องรถแท็กซี่ราชการ อนุญาตจะจัดให้มีบริการเหมือน ๆ กัน และโดยทั่วถึง สำหรับข้าราชการบางรายที่อยู่ในชั้นที่มีรถส่วนตัว ทางราชการควรจัดซื้อจากรัฐโดยตรงควยเงินสักระยะ แล้วให้ข้าราชการผู้นั้นผ่อนส่งให้หน่วยงาน เป็นการช่วยมิให้ข้าราชการต้องเสียดอกเบี้ยแพงเมื่อเทียบกับการผ่อนส่งให้บริษัทเอง

๔. การให้เงินเพิ่มพิเศษเฉพาะคุณวุฒิหรือเฉพาะวิชาชีพที่ขาดแคลน เช่น วิศวกรรมศาสตร์ หรือแพทยศาสตร์ หรือพวกช่างต่าง ๆ เพราะบุคคลที่มีคุณวุฒิก่อน วิศวกรรมศาสตร์ แพทยศาสตร์ หรือพวกช่างต่าง ๆ หายาก ยิ่งกว่านั้นหน่วยงานธุรกิจได้ให้เงินเดือนสูงกว่าทางราชการมาก ทำให้ราชการขาดบุคคลผู้มีวุฒิดังกล่าว

แต่การเพิ่มเงินพิเศษให้เฉพาะวุฒินี้ควร เป็นเพียงการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า เพียงชั่วคราวเท่านั้น ไม่ควรจะใช้เป็นหลักเกณฑ์ยึดถือตลอดไป เพราะการเพิ่มเงินพิเศษเฉพาะคุณวุฒิหรือวิชาชีพบางอย่างเท่ากับทำให้วิชาชีพอื่น ๆ มีศักดิ์ศรีลดลงโดยปริยาย จะทำให้เห็นว่าเป็นการไม่ยุติธรรม เพราะขณะนี้ก็ได้กำหนดราคาค่าคุณวุฒิไว้ต่างกันแล้ว เช่นวิชาชีพที่มีหลักสูตรการศึกษา ๔ ปี กับ ๕ ปี นั้น ก็มีอัตราเงินเดือนกำหนดไว้ต่างกันอยู่แล้ว การที่ทางราชการขาดบุคคลที่จบจากวิชาชีพดังกล่าวไม่ได้ เป็นเพราะเรื่องอัตราเงินเดือนต่ำอย่างเดียว แต่เพราะบุคคลที่จบวิชาชีพดังกล่าวแต่แรกเริ่มนั้นไม่มีประสบการณ์ จึงอยากจะทำประสบการณ์ก่อน จึงหันไปประกอบอาชีพธุรกิจกันมากกว่าที่จะรับราชการ ฉะนั้น เมื่อหาความชำนาญจากทางธุรกิจแล้วหากทางราชการจะคิดบวกค่าประสบการณ์ให้ตามบุคคลนั้น ๆ จะหันมาเข้ารับราชการควยแล้ว ก็คงจะมีบุคคลมาสมัครเข้ารับราชการ การขาดแคลนบุคคลในก้านวิชาชีพโดยเฉพาะ ก็คงจะเบาบางลง

๕. ควรปรับปรุงวิธีการสรรหาบุคคลให้ดีขึ้น

ได้เคยกล่าวมาแล้วว่า การสรรหาบุคคลในทางธุรกิจนั้นเป็นการสรรหาอย่างจริงจัง และสืบเสาะหาตัวบุคคลที่มีคุณวุฒิความรู้ความสามารถดีเด่นเป็นพิเศษ เพื่อทราบว่า เป็นบุคคลใดก็จะติดต่อทำความตกลงใหม่มาทำงานอยู่ควย และให้ค่าตอบแทนอย่างเหมาะสม และผลประโยชน์เกื้อกูลอื่น ๆ เพื่อให้เป็นที่ดึงดูดใจบุคคล

ผู้ที่มีความรู้ซึ่งต้องการไว้เป็นอันดับแรก ฉะนั้นหน่วยราชการควรที่จะใช้วิธีเช่นเดียวกันนี้ เพื่อสรรหาคัดเลือกเข้ามารับราชการ สำหรับผู้ที่ยังไม่เคยรับราชการหรือไม่เคยมีประสบการณ์ในด้านการทำงานมาก่อน หน่วยงานราชการควรที่จะทำการติดต่อถึงตัวบุคคลในขณะที่เขากำลังศึกษาใกล้จะสำเร็จอยู่แล้วจากสถาบันการศึกษา เช่น นิสิตชั้นปีที่ ๔ หรือปีสุดท้ายของทุกคณะ หากสืบทราบว่าบุคคลใดที่มีประวัติการ เรียน ฝึกอยู่ในเกณฑ์ดี ก็รีบดำเนินการติดต่อตามหาเพื่อเข้ามาทำงานด้วย พร้อมทั้งอธิบายถึงความก้าวหน้าในตัวบุคคลนั้น ๆ จะได้รับ ซึ่งจะต้องได้รับจริงมิใช่เป็นการหลอกลวง ถ้าทำได้ตามข้อเสนอที่กล่าวมานี้จะทำให้มีจำนวนนิสิตที่ตั้งใจจะศึกษาเล่าเรียนให้อยู่ในเกณฑ์ดี เพื่อจะได้มีโอกาสอยู่ในจำนวนของคนที่ทางหน่วยงานจะมาพบบทามเพิ่มมากขึ้น เท่ากับเป็นการทำให้ นิสิตนักศึกษาตั้งใจศึกษาเล่าเรียน และใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ช่วยการหาความรู้เพิ่มเติม แทนที่จะใช้เวลาว่างไปในทางมั่วสุม และไร้ประโยชน์ แต่ทั้งนี้หมายความว่าทางราชการได้แก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอที่กล่าวมาแต่คนแล้วด้วย จึงจะเป็นข้อยืนยันได้ว่า เหตุผลที่ใช้ในการพบบทามตัวบุคคลมาทำงานเป็นความจริง

๖. ควรให้ความก้าวหน้าแก่ข้าราชการโดยทั่วถึงกัน ความก้าวหน้ามีทั้งในตำแหน่งขั้นและตำแหน่งหน้าที่การงาน ในด้านส่วนตัวส่วนมากมักเกี่ยวกับการศึกษาต่อทั้งในและต่างประเทศ หรือการไปศึกษาดูงานในต่างประเทศ และฐานะความเป็นอยู่ของข้าราชการ เป็นต้น ปัจจุบันการส่งเสริมความก้าวหน้าในด้านนี้ทำกันไม่ทั่วถึง บางหน่วยงานการลาไปศึกษาต่อทั้งในและต่างประเทศเป็นเรื่องง่าย บางหน่วยงานเป็นเรื่องยาก เพราะแพมจะลาไปศึกษาต่อไม่ได้เลย ทำให้ข้าราชการมองไม่เห็นความก้าวหน้า หรือมองไม่เห็นโอกาสที่จะเลื่อนวิทยะฐานะในด้านความรู้คุณวุฒิของตนเองให้สูงขึ้นได้ ทำให้ทอดยอดลดความกระตือรือร้นในการทำงานลง คิดจะเปลี่ยนหน่วยงาน บางรายคิดเปลี่ยนอาชีพ ทำให้ความจงรักภักดีต่อหน่วยงานลดลง คิดถึงตัวเองมากขึ้น เป็นผลเสียต่อหน่วยราชการ บางหน่วยงานที่ได้รับการช่วยเหลือจากต่างประเทศ ได้รับทุนให้ส่งข้าราชการไปศึกษาต่อ หรือไปศึกษาดูงาน แต่หน่วยราชการ

บางแห่งกลับลงทุนคืน หรือส่งข้าราชการไปน้อยกว่าจำนวนทุนที่ได้รับ ทั้ง ๆ ที่บางครั้งมีข้าราชการที่มีคุณสมบัติเหมาะสมสมควรจะได้รับเลือก จึงเป็นเรื่องที่หน่วยงานราชการควรพิจารณาแก้ไข และต้องคำนึงอยู่เสมอว่าข้าราชการทุกคนรักและอยากจะทำมีความก้าวหน้า มีทางใดที่พอจะให้มีความก้าวหน้าใครควรพิจารณาและหาทางช่วยเหลือ

การศึกษาต่อ นอกจากจะทำให้ข้าราชการก้าวหน้าในตำแหน่งวิชาการแล้ว ยังช่วยทำให้มีโอกาสได้เลื่อนฐานะตำแหน่งหน้าที่การงานในสูงขึ้นด้วย เท่ากับเป็นการส่งเสริมให้ข้าราชการมีความรู้สูงขึ้น ข้าราชการก็จะไต่คลนคืบไต่ไต่ในราชการ เพราะอย่างน้อยก็ยังมีผู้ที่รับราชการด้วยใจรักและภักดีต่อหน่วยงานที่สนับสนุนให้ความก้าวหน้าแก่เขา

๓. ควรแก้ไขระบบการพิจารณาความดีความชอบเป็นกรณีพิเศษ (เลื่อนเงินเดือน ๒ ชั้น) โดยเพิ่มจำนวนโควตาของข้าราชการที่จะได้รับการพิจารณาให้มากขึ้น โดยให้ใกล้ชิดสวนกับจำนวนข้าราชการทั้งหมดทั่วประเทศ เพื่อเป็นการเสริมขวัญและกำลังใจของข้าราชการให้สูงขึ้น เพราะยังมองเห็นว่าพอจะมีโอกาสได้รับการพิจารณาเป็นกรณีพิเศษอยู่บ้าง ถ้าหากมีความขยันหมั่นเพียรตั้งใจปฏิบัติราชการให้ไต่คลนคืบไต่ไต่ ผู้เขียนจึงเห็นว่าควรจะมีการปรับปรุงแก้ไขเสียใหม่ มิเช่นนั้นแล้ว "โควตา" (การขึ้นเงินเดือนสองชั้น) จะเป็นสาเหตุหนึ่งที่คัดค้านของราชการ

๔. ควรจัดให้มีบริการจัดหา จำหน่ายวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ เครื่องอุปโภคบริโภค ที่จำเป็นแก่ข้าราชการ ในราคาทุนหรือคิดเอากำไรเล็กน้อย เพื่อเป็นการช่วยเหลือข้าราชการให้ซื้อได้ของที่ราคาถูก และควรจ่ายกำไรหรือเงินปันผลในทำนองโบนัสเมื่อสิ้นปีหนึ่ง ๆ เพราะปัจจุบันการใช้จ่ายเพื่อซื้อหาวัสดุ บัณฑิตที่เรียกกันว่า ค่าครองชีพ นั้นสูงขึ้นทุกขณะ ภาครัฐจัดให้มีบริการดังกล่าวนี้แล้ว จะช่วยให้สภาพการครองชีพของข้าราชการดีขึ้น เพราะมีข้าราชการมากเป็นจำนวนแสน (โปรดพิจารณาตามบัญชีแสดงอัตราค่าจ้างในภาคผนวก) จำเป็นต้องจ่ายให้พอเพียงเพื่อการครองชีพ รัฐจัดบริการค่าน้ำก็เท่ากับเป็นการช่วยให้เกิดการประหยัดรายจ่ายลง ข้าราชการก็จะมีเงินเหลือพอจะเก็บได้บ้าง บริการที่เสนอแนะนี้ไม่ใช่ระบบสหกรณ์

แต่เป็นการซื้อขายในระบบ P.X. คือซื้อขายในราคาที่สำคัญ (เกือบเท่าทุนหรือกำไรเล็กน้อย) และขายให้เฉพาะข้าราชการ และจำกัดจำนวนการซื้อไว้พอสมควร ถือเป็น การให้บริการอย่างหนึ่งภายในหน่วยงานของรัฐเท่านั้น

๕. เงินสะสมของข้าราชการแต่ละคนที่รัฐหักไว้แต่ละเดือนนั้น ไม่ควรที่จะเก็บไว้เฉย ๆ ควรนำไปฝากธนาคารหรือนำไปลงทุนหมุนเวียน เพื่อให้เกิดประโยชน์งอกเงยเพิ่มเติมมากขึ้น แล้วคิดผลประโยชน์ให้แก่ข้าราชการ อาจจะจ่ายคืนให้เป็นรายปีกัน โดยแบ่งผลกำไรให้ร้อยละ ๒๐ ของกำไรทั้งหมด เพราะเมื่อข้าราชการได้รับเป็นเงินก้อน ก็สามารถนำไปชำระหนี้สินหรือ ซื้อที่ดิน สร้างบ้าน ซื้อวัสดุ อุปกรณ์ที่จำเป็นได้ อย่างจริงจัง เป็นกิจจะลักษณะ ข้าราชการก็จะมีกำลังใจที่จะปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการชักจูงใจให้ข้าราชการมีความจงรักภักดีต่อหน่วยงานราชการ และยังคงเป็นเครื่องมือชักจูงใจให้ผู้ที่ไม่เป็นข้าราชการหันมาสนใจและสมัครเข้ารับราชการต่อไป

นอกจากนี้ก็อาจจะเสนอให้แก้ไขระบบการบริหารให้รัดกุมและมีความเป็นธรรมมากขึ้น ซึ่งเป็นข้อปลีกย่อยที่จะต้องมีการแก้ไขปรับปรุงนอกเหนือไปจากข้อเสนอแนะดังกล่าวมาแล้วนั้น

ข้อเสนอแนะทั้งหมดที่เสนอมานี้ ผู้เขียนมีความเห็นว่าทางราชการมีความสามารถพอที่จะแก้ไขได้ หากตั้งใจจะปรับปรุงอย่างจริงจัง ผู้เขียนเห็นว่าข้าราชการเป็นคนของรัฐ เป็นผู้ปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์ของประเทศชาติ เป็นผู้เสียสละทุกอย่าง เช่นความสุขสบาย ความก้าวหน้า การมีรายได้ และผลประโยชน์ตอบแทนอื่น ซึ่งข้าราชการสามารถหาได้จากหน่วยงานอื่นที่ไม่ใช่หน่วยงานของรัฐ อย่าได้คิดว่าราชการไม่มีฝีมือ ไม่มีทางไป รัฐจะกำหนดกฎเกณฑ์อะไรก็ได้ตามใจชอบ ข้าราชการสามารถที่จะไปทำงานทำที่ไม่ใช่ราชการเมื่อใดเวลาใดก็ได้ และผลที่รัฐได้รับก็คือการขาดคนผู้มีคุณวุฒิบางประการ ดังนั้นรัฐควรจะคำนึงอยู่เสมอว่า ข้าราชการเป็นผู้เสียสละและอุทิศตนอุทิศเวลาปฏิบัติหน้าที่เพื่อประเทศชาติ เทียบกับเป็นบุคคลที่ทำประโยชน์ให้แก่รัฐ ซึ่งสังคมควรยกย่อง และรัฐควรเอาใจใส่ ยิ่งกว่านั้นข้าราชการรับราชการอยู่ก็เพราะยังมีประเพณีหรือวัฒนธรรมของไทยคอยรั้งข้าราชการอยู่ แต่กระนั้นก็ตามขอบทรวงของ

ข้าราชการถึงกล่าวมาได้มีส่วนทำให้คุณภาพของข้าราชการที่มีอยู่ต่ำลง ฉะนั้น ถ้าอัตราเงินเดือนและขอเสนออื่น ๆ ที่กล่าวมายังมีสภาพเป็นอยู่อย่างมีจจุบันโดยไม่มีการแก้ไขปรับปรุง คนที่จะมาสมัครรับราชการจะมีจำนวนน้อยลง ถึงแม้วางานธุรกิจจะไม่มั่นคงเท่ากั้งงานราชการ แต่เขาก็มีเงินที่เก็บไว้ในระยะที่เขาทำงานเอกชนอยู่ นำมาใช้ในระยะที่เขายังไม่มื้งงานทำหรือยังหางานทำไม่ได้ แล้วเริ่มหางานที่มีรายได้ดีทำต่อไป และอาจจะไม่สนใจตองงานราชการเลย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย